

‘Natuur(punt) in een bedrijvig Vlaanderen en een wereld die verandert’

1. Hard gewerkt, maar de ambitie mag hoger

Het is niemand ontgaan: ecologie is wereldwijd een actueel thema geworden. Overal wordt gezocht naar oplossingen om klimaatveranderingen tegen te gaan, voedselvoorziening te verzekeren, economische groei te verduurzamen en tegelijkertijd biodiversiteit in stand te houden. Het is tijd dat Natuurpunt, dat traditioneel op de grens van het utopische toch praktische resultaten tracht te boeken, zijn doelen opnieuw wat scherper formuleert.

De vragen in deze tekst gaan niet over ons verenigingsmodel. Dat is sterk doordat het vrijwilligers de kans geeft om op een effectieve en professioneel ondersteunde manier te werken voor natuur en de kwaliteit van hun leefomgeving.

Na de moeilijke pioniersjaren waarin de natuurbehoud in Vlaanderen vorm kreeg door het stugge doorzetten van een kleine groep sterke persoonlijkheden, zijn we zijn de laatste jaren snel gegroeid, zowel in ledenaantal als in oppervlakte van beheerde gebieden. Natuurbehoud heeft ook een plaats verworven in het Vlaamse beleid, wordt ondersteund door een grote Vlaamse administratie en ook de andere actoren, zowel die van het buitengebied als de industrie, worden intussen bij het behoud van biodiversiteit betrokken.

Toch dreigt regelmatig ontmoediging. Vooral het dichtslibben van de open ruimte in Vlaanderen en het vrijwel steriliseren van wat ervan overblijft, is zorgwekkend. De uitdagingen die voor ons liggen om biodiversiteit duurzaam in Vlaanderen te verankeren zijn dan ook nog zeer groot:

- heel wat soorten dieren en planten kunnen slechts overleven in grotere en met mekaar verbonden natuurgebieden;
- steeds meer mensen willen zoals vroeger natuur binnen handbereik als onderdeel van de kwaliteit van hun leefomgeving; er is bovendien onderzoek dat aantoont dat ze die natuur ook werkelijk nodig hebben voor hun gezondheid;
- het landschap van het landelijk gebied zal een algemene basiskwaliteit moeten terugkrijgen om verschillende functies te vervullen, zoals landbouw, streekidentiteit, biodiversiteit en de daarmee samenhangende recreatieve belevingswaarde;
- natuurlijke systemen zullen ruimtelijk moeten worden ingeïntegreerd om een veelheid van ecosysteemfuncties zoals waterberging, lucht- water en bodemzuivering, klimaatregeling, erosiebestrijding, bevruchting van planten te vervullen;

- steeds sterker groeit bovendien het inzicht in de wereldwijde samenhang van biodiversiteit- en milieuproblemen met de andere grote uitdagingen waar de internationale gemeenschap voor staat.

Het ambitieniveau moet daarom omhoog. Hoe hoog dan wel? Dan hangt af van hoe overtuigend we kunnen lokken met de wortel en dreigen met de stok. De wortel is de positieve waarde die we aan natuur geven; de stok zijn de consequenties van een falend natuurbeleid.

2. De wortel: omdat natuur een enorme waarde vertegenwoordigt

Het ambitieniveau dat we kunnen aanhouden hangt af van de waarde die de publieke opinie geeft aan natuur. Het is onze rol om die waarde te documenteren en te expliciteren. De waarde van natuur is ethisch, sociaal en economisch.

Natuur heeft vooreerst een hoge intrinsieke waarde en we zijn verantwoordelijk voor het behoud ervan. Voor de meesten onder ons is dat al een voldoende reden om ons er actief om te bekommeren.

Natuur heeft ook een grote sociale waarde en dat hebben we de voorbije jaren zeer goed verwoord met 'Natuur voor Iedereen'.

We hebben daarbij echter nog altijd de neiging ons draagvlak te onderschatten. In enquêtes per gemeente naar aanleiding van de recente gemeenteraadsverkiezingen in de kranten van de Corelio-groep gaf vrijwel overal 90% van de inwoners aan de kwaliteit van de leefomgeving een belangrijk beleidsthema te vinden. In nogal wat gemeentes werd het door de inwoners beschouwd als het belangrijkste thema voor het gemeentelijk beleid. Uiteraard zal iedereen wel zijn eigen beeld hebben van die kwaliteit van de leefomgeving, voor velen is dat een mooi plantsoen, maar toch.

Moeten we daarover verwonderd zijn? In Nederland worden rusthuizen en ziekenhuizen steeds meer in het groen gebouwd, jeugdbewegingen vragen speelbossen, de hardwerkende Vlaming wil een plaats om te joggen en de hond uit te laten, vissers hun plek aan het water, gepensioneerden hun petanquebaan in het park, allochtonen hun plaats op de bank om mekaar buiten te ontmoeten. Onderzoek geeft aan dat mensen natuur werkelijk nodig hebben om zich goed te voelen.

Natuur heeft dan ook een hoge economische waarde, al is die waarde moeilijker te vatten dan de prijs van een kilo tarwe of een liter olie. Om die waarde te expliciteren zijn er verschillende invalshoeken:

- in de economie neemt het belang van beleven een steeds grotere plaats in tegenover bezitten. Volgens Fons Van Dyck in zijn boek 'Het Merk Mens' evolueren we snel naar een belevingseconomie. Je kan dus rustig zeggen dat natuur als ruimte voor belevenissen een essentieel deel uitmaakt van de economische infrastructuur van een streek;
- overall zitten ook specifiek natuurgerichte ervaringen in de lift. In de VS zijn er volgens de US Fish and Wildlife Service momenteel 71 miljoen *wildlife watching participants*, waaronder natuurfotografen, reizende vogelkijkers en mensen die de vogels in hun tuin gadeslaan en voederen. Samen zowat 30 % van de volwassen bevolking;
- natuur en landschap zijn voor regio's die wat verder van de grote steden liggen belangrijk voor de economische leefbaarheid, In de as van Tienen tot Sint-Truiden, bijvoorbeeld, trekken ze gezinnen aan, die er een langer woon-werkverkeer voor over hebben, en ook

bruggepensioneerden vestigen er zich graag. Al deze mensen hebben heel wat lokale diensten nodig en zorgen ervoor dat deze regio's niet uitdoven;

- de academische wereld bouwt onder de term 'ecosysteemdiensten' aan een analysemodel om de diensten die ecosystemen leveren ook werkelijk een economische waarde te geven. Daarbij worden alle voordelen van producten en functies die deze systemen leveren in rekening gebracht en ingedeeld in de volgende categorieën: *supporting* (primaire productie, nutriënt cyclering, zuurstofproductie, bodemvorming), *provisioning* (voedsel, brandstof, hout, water en genetisch materiaal), *regulating* (klimaatregulatie, controle van erosie, regulatie van ziektes, waterzuivering) en *cultural* (esthetische en spirituele waarden, recreatie en onderwijs). Biodiversiteit en ecosysteemdiensten zijn zeer gerelateerde begrippen. Dit soort modellen moet het in toekomst mogelijk maken de economische waarde van ecosystemen beter in de politieke besluitvorming te laten wegen.

Lijken dit laatst soms wat abstracte modellen dan wordt het in de praktijk soms pijnlijk scherp duidelijk: Jurgen Tack van het INBO gaf recent als voorbeeld dat in Maleisië sommige fruitsoorten nu manueel met een borsteltje worden bevrucht bij gebrek aan wilde bijen en een andere studie berekende wat het zou kosten in Ierland als de regenwormen hun goed werk van koeienvlaaien in de bodem te recycleren niet meer zouden uitvoeren.

3. De stok: omdat de consequenties van een falend natuurbeleid enorm zijn

Wat zouden de consequenties zijn voor Vlaanderen bij een falend natuurbeleid?

- België en Vlaanderen hebben een indrukwekkende reeks internationale verdragen ondertekend, van Ramsar tot Rio (het verdrag over biodiversiteit van 1992). Deze verdragen houden belangrijke morele verantwoordelijkheden in;
- de Europese regelgeving biedt een stringent juridisch afdwingbaar kader: Vlaanderen zal zijn engagementen moeten nakomen met betrekking tot de vogel- en habitatrichtlijnen met instandhoudingsdoelstellingen en met passende beoordelingen;
- zorg voor natuur en milieu wordt politiek meestal volop met de woorden beleden (geen mens die daar tegen kan zijn) maar wat komt er in huis van de plannen en hoe effectief worden de aangewende middelen gebruikt om resultaten te boeken? In Nederland onderzocht het Rekenhof onlangs in welke mate de natuurdoelstellingen werden gehaald en of de middelen die worden ingezet voor die natuurinrichting- en beheer ook goed werden besteed. Die evaluatie zal ook in Vlaanderen moeten worden gemaakt en een aanzet werd recent gegeven door de evaluatie van Jan Verheeke van het kabinet van minister Crevits.
- uiteindelijk zullen er steeds meer belastingsbetalers zijn die levenskwaliteit willen voor hun geld; of anders zullen ze met voeten stemmen en die levenskwaliteit elders zoeken na hun loopbaan als hardwerkende Vlaming, bijv. in Toscane. Helaas kan niet iedereen zich dat veroorloven;
- voorkomen kost minder dan herstellen. Willen we binnen enkele tientallen jaren een 'opgebruikt' Vlaanderen zoals Seraing of de Borinage?

Vlaanderen kan internationaal ook niet meer ontsnappen aan de biodiversiteitsuitdaging onder het mom dat 'we dichtbevolkt en geïndustrialiseerd zijn': dat zijn andere regio's ook in steeds grotere mate. Ook dat de vergroening van de economie banen zal kosten is geen argument, wel integendeel, die verduurzaming wordt een bron van enorme technologische innovaties.

4. Werkvloer 1: grote natuur, ook in Vlaanderen

Thema's

Natuurgebieden zijn uitermate belangrijk als we de biodiversiteit willen behouden en versterken. Volgens een recente studie van *Birdlife* is wereldwijd voor 79% van de bedreigde vogelsoorten de maatregel met de hoogste prioriteit het effectief beschermen van de individuele *Important Bird Areas* of netwerken ervan. Vlaanderen zal ook verder en in een sneller tempo moeten investeren in specifiek naar biodiversiteit beheerde natuurgebieden.

We hebben met Natuurpunt de voorbije jaren (noodgedwongen) slechts de nadruk kunnen leggen op kleine en delicate seminatuurlijke natuur en het belang van intensief beheer: dottergraslanden, heideherstel. Dat was ook belangrijk, want grote natuur was er toch al enkele eeuwen niet meer, de oppervlaktes beschikbaar voor de ontwikkeling van die natuur al evenmin en veel van de nog aanwezige of recent verdwenen natuurwaarden hingen af van menselijke activiteiten zoals maaien en beweiden. Voor het behoud van dit soort seminatuurlijke natuur is de verdere inzet van Natuurpunt met zijn model van professioneel ondersteunde vrijwilligers essentieel, anders wordt dit soort natuur waarschijnlijk onbetaalbaar voor Vlaanderen.

Naast die seminatuurlijke natuur moet er nu een klemtoon komen op met mekaar verbonden, wat grotere en ruigere en deels zelfregulerende natuurgebieden die voor heel wat tot de verbeeldende sprekende, grotere diersoorten noodzakelijk zijn. Grote natuurgebieden zijn ook geweldige hefboomen voor soorten. Zo zijn de aantallen in Saefthinghe broedende rietgorzen, blauwborsten en baardmannen vergeleken met de totale Vlaamse populaties erg hoog. Vele soorten hebben trouwens de robuuste internationale netwerken nodig die in Natura2000 gepland zijn en nu worden ontwikkeld. Ter inspiratie: in Nederland wordt het plan nu uitgevoerd om verbindingen te realiseren tussen de populaties edelherten van de Veluwe en die in Duitsland; alleszins everzwijnen blijken daarvan nu al enthousiast gebruik te maken.

Er leeft nog te veel het idee dat 'grote natuur' in Vlaanderen niet kan. Inderdaad zullen we in Vlaanderen bij natuurbeleving het zicht op 'de skyline van Blankenberge' en in de toekomst in vele gevallen op windmolenparken voor lief moeten nemen, maar ruige natuur kan soms verbazend goed samengaan met menselijke activiteiten. In de Odervallei, op enkele tientallen kilometers van Berlijn, gaan belangrijke populaties van zeearenden en kraanvogels samen met een drukke menselijke activiteit.

Die grote natuur komt trouwens ook steeds dichterbij. Gelijkaardig grootschalig natuurherstel gebeurt nu langs Europese rivieren. De lijn voor dat soort natuur is inmiddels al opgerukt tot Nedersachsen, waar zeearenden, visarenden en kraanvogels grotere natuurontwikkelingsprojecten in de Diepholzer Moorniederung en de Dümmer hebben gekoloniseerd. In Nederland is een tiental jaren geleden een actieve campagne begonnen om het ambitieniveau te verhogen en het idee van ruige dynamische natuur langs de rivieren met de grote erbij horende soorten aan de man te brengen. Ook in Vlaanderen kan er meer dan wat velen geloven: van zeehonden, bevers en lepelaars in het Schelde-estuarium, over edelherten in de Kempen tot zwarte ooievaars, visarenden, wouwen en kwartelkoningen in de valleien. De riviervalleien van de Schelde, Maas, IJzer, Gete, Demer en Dender, de historische graslanden langs de kust, de Kempen, allemaal bieden ze kansen voor relatief grootschalige netwerken van natuur. De economische waarde van die regio's (denk aan toerisme, streekproducten...) kan daarmee veel hoger kan worden dan in een eng gedefinieerd industrieel landbouwlandschap. Wat de valleien betreft, kan daarbij bovendien worden geargumenteed dat we in de toekomst in meer 'ruimte voor water' moeten voorzien.

Hier is ook een enorme draagvlakverbreding voor (meer ruimte) voor natuur te halen: grotere en zichtbare dieren spreken nu eenmaal een breder publiek aan.

Actieterreinen voor Natuurpunt

- beweging en communicatie: De Schelde, De Merode, Dag van de Natuur, ganzenhappening, televisieprogramma's over lokale natuur in de stijl van *National Geographic*. De boodschap: grote natuur is niet bedreigend maar vol belevenissen;
- beleid: politiek letterlijk ruimte creëren voor deze natuur. Het Sigmaplan is hier een afspraak die we niet mogen missen, kustactieplan, polderdecreet, andere riviervalleien, grindwiningen, plan voor natuurverbindingen in de Kempen, omgaan met nieuwe soorten zoals everzwijn, edelhert en bever;
- beheer: beheer van ook grotere natuurgebieden zoals De Merode en Sigmagebieden met een regie naar natuur, kwaliteitsbeheer van natuurgebieden tegen relatief lage kost en hoge maatschappelijke winst;
- studie: monitoring (watervogeltellingen, bijzondere broedvogels, plan otter,...);
- educatie: 'natuurfotografie voor beginners';
- partners: ANB, AWZ, (privé-eigenaren van multifunctioneel beheerde bossen), landbouw als onderaannemer.

5. Werkvloer 2: het verstedelijkte Vlaanderen - natuur dichtbij en voor velerlei gebruik

Thema's

Grote delen van Vlaanderen zijn een uitdeinend *sub-urbia* geworden: de omgevingskwaliteit is hier ver te zoeken, terwijl die voor veel mensen toch erg belangrijk is. We zullen hier moeten werken voor levenskwaliteit en tegelijk voor biodiversiteit. De thema's zijn hier:

- genieten van biodiversiteit in de directe leefomgeving: tegenstand tegen natuur in Vlaanderen heeft vaak te maken met angst voor biodiversiteit in de directe woonomgeving, terwijl die net een bron van belevenissen is. Als we al de bezitters van huisdieren in Vlaanderen een band kunnen laten ontwikkelen met die wilde natuur in hun omgeving, dan hebben we meer dan gewonnen. De sterilisatie van de woonomgeving terugdraaien is een noodzaak en dat vereist een zekere cultuuromslag: in Duitsland bijvoorbeeld wordt veel vrijer met groen in de stad omgesprongen;
- kinderen zijn de toekomst: zij missen de pure gebruiksnatuur in de directe omgeving, waarin velen van ons nog salamanders vingen en boomkampen maakten, voor velen van ons trouwens de basis van ons engagement;
- publieke natuur zoals stadsbossen en parken staan niet erg hoog op de agenda en het lijkt moeilijk ze te realiseren. Bovendien zijn de ambities laag wat de invulling ervan betreft. Toch zullen ze in dit verstedelijkte Vlaanderen steeds belangrijker worden. Wat we als vereniging kunnen doen is onder meer de mobilisatie versterken rond de rand van Brussel, het Gentse stadsbos, de zuidrand van Antwerpen en dossiers rond kleinere steden. Meerdere functies moeten in deze groene randen te combineren zijn: gebruiksnatuur vlakbij voor jeugdbewegingen, sporters, vissers, volkstuinjes, natuurlijke parken;
- alleen al gezien de belangrijke oppervlakte die ze innemen, moeten we ook van natuurlijke tuinen een thema maken. Belangrijke winst voor biodiversiteit kan geboekt worden als we erin slagen dat in meer Vlaamse tuinen in de plaats van tegen de natuur, met de natuur mee getuinierd zou worden: natuurlijke tuinvijvers, werken met autochtone planten, groendaken, aanvaarden van rommelhoekjes. Biodiversiteit in de tuin versterkt de

belevingswaarde ervan. We moeten het ideaalbeeld dat nog over Vlaamse verkavelingen hangt - dat tuinen de overwinning van de mens op de natuur moeten demonstreren - verder veranderen;

- verder zijn er in de stedelijke omgevingen nog volop kansen om natuur en biodiversiteit te verbinden aan andere functies: stadsplanning (groene lobben), open water(lopen) in de stad, vergroening sport- en speelinfrastructuur (hagen rond voetbalterreinen?), golfterreinen, vergroening omgevingen ziekenhuizen en rusthuizen, vergroening havens en industrieterreinen (opvang hemelwater in natuurlijke poelen?), spoorwegen.

Actieterreinen voor Natuurpunt:

- beweging en communicatie: natuur dicht bij de mensen, Vogels Voeren en Beloeren, vlindertellingen, amphibiën in je tuinvijver, solitaire bijen, The Urban Safari, label van groene gemeente;
- beleid: plannen ruimte stadbossen en speelbossen in elke gemeente, open rivieren door de steden, biodiversiteitscharters voor gemeenten en steden, natuurmaatregelen op bedrijventerreinen, samenwerking sportverenigingen rond inkleden in landschap;
- beheer: kleine natuurgebieden, delen stadbossen;
- studie: monitoring, aansturen vrijwilligers, soortenbescherming (slechtvalk, gierzwaluw, zwarte roodstaart, huismus);
- educatie: biodiversiteit rondom de menselijke bewoning ('op safari in je tuin'), natuurlijke tuinen, natuurlijke parken en stedelijk groen;
- partners: steden en gemeenten, Vereniging voor Bos in Vlaanderen, VELT, jeugdbewegingen, sportverenigingen.

6. Werkvloer 3: het platteland - landschap, cultuur en basisbiodiversiteit

Thema's

Landbouw heeft zeker een plaats in Vlaanderen en we kunnen het met die sector over veel eens zijn. Landbouw neemt echter 47% van de ruimte in Vlaanderen in en om puur economische redenen moet die ruimte ook drager kunnen zijn andere waarden, zoals een landschap dat beleefd kan worden, inclusief planten en dieren zoals de veldleeuwerik, die afhankelijk zijn van dat landbouwlandschap.

De landbouw in Vlaanderen vraagt ruimte om te ondernemen in een juridisch gedefinieerd kader, maar dat kan niet inhouden dat agrarisch gebied een maïsakker kan zijn van Brussel tot Oostende.

Waar kunnen we het over eens zijn met de landbouw:

- we zijn partners in het vrijwaren van de open ruimte in Vlaanderen;
- voedsel wordt ook best zo dicht mogelijk bij de consument geproduceerd (vraag is of dat ook geldt voor veeteelt waarbij veevoeder massaal wordt geïmporteerd en groenteteelt in verwarmde serres?);
- alhoewel landbouw vele vormen kan hebben, zal ook een efficiënte landbouw nodig zijn om de wereldbevolking op minder grond te kunnen voeden;
- een landschap is ook geen museum;
- we erkennen dat landbouwers een vast juridisch kader nodig hebben om te ondernemen;

- we erkennen ook dat landbouwers vergoed moeten worden voor publieke diensten die ze leveren.

We willen echter het volgende behouden (of terugkrijgen) in het agrarische landschap:

- het landschap moet zijn herkenbaarheid behouden: het is een drager van de streekidentiteit en recreatieve beleving (en dus ook andere economische belangen dan de puur industrieel-landbouwkundige). Vraag is daarbij of we toplandschappen moeten definiëren die dan zouden kunnen overeenkomen met de ‘verwevingsgebieden’ uit de ruimtelijke structuurplannen;
- bovendien willen we de basisbiodiversiteit terug die we associëren met een wandeling op het platteland. Sterker nog: we willen het actieve gebruik van biodiversiteit in de eigenlijke landbouwuitbating:
  - akkervogels zoals veldleeuwerik, patrijs, kneu en grauwe gors: van ‘stakkers van de akkers naar helden van de velden’. Het gaat hier niet om moeilijke soorten, maar om soorten die eeuwenlang met de menselijke activiteiten hebben samengeleefd. Om ze in het landbouwlandschap te behouden zijn er drie vereisten: broedgelegenheid, dierlijk voedsel voor de jongen en huisvesting voor de winter. Met wat ambitie kunnen we zelfs grauwe kiekendieven terugbrengen naar de Haspengouwse plateaus;
  - allerlei studies zoeken naar het actieve gebruik van biodiversiteit in de landbouw: bevruchting, bestrijding van plagen, bestrijding van erosie;
  - vraag is ook of geen toegevoegde waarde kan worden gecreëerd met de combinatie landbouw-natuur: ‘zilte landbouw’, heideschappen, streeknamen als kwaliteitslabel voor landbouwproducten.

De uitdaging is een landschapskader te creëren waarin de landbouwsector met vertrouwen kan ondernemen, maar waarin de andere maatschappelijke ambities ook kunnen worden gerealiseerd.

Zo’n kader zal moeten bestaan uit permanente en niet-permanente elementen:

- een vast landschapskader van permanente natuur- en landschapselementen dat een bepaald percentage van het oppervlak inneemt. Het kan immers niet dat in landbouwgebied alle groen ‘vrij groen’ is. 7% van de oppervlakte voor groen lijkt een mogelijke orde-grootte, mogelijk variabel om ‘verweving’ te definiëren. Dit is misschien moeilijk snel te realiseren maar het kan worden opgenomen als richting bij allerlei landschapsinrichtingen, doelstellingen die worden gesteld binnen Regionale Landschappen, integraal waterbeheer en erosiebestrijding. Akkerreservaten moeten binnen topregio’s kunnen in dit kader.
- bij niet-permanente maatregelen, overstaand graan en veldleeuwerikenvlakjes kiest de individuele landbouwer of hij deelneemt en waar dat gebeurt. De vergoedingen daarvoor moeten veel meer dan in het verleden resultaatgericht zijn. Schrijnend is bijvoorbeeld dat anti-erosiestroken door landbouwers willekeurig worden aangelegd en niet de minste ecologische meerwaarde hebben. Volgens de principes ‘duurzaamheid’ en ‘de vervuiler betaalt’ moeten die trouwens niet gesubsidieerd worden, maar inherent zijn aan de bedrijfsvoering. De individuele keuzevrijheid van landbouwers moet hier wel samengaan met doelstellingen op regionaal niveau (bijvoorbeeld de populatie veldleeuweriken).

De landbouwsector zal overtuigd moeten worden dat we hen ontwikkelingskansen gunnen, dat de belangen in belangrijke mate gelijklopen en dat we partners zijn voor het behoud van de open ruimte, maar dat de discussie de volgende jaren er een zal zijn van ‘publiek geld voor

publieke diensten'. Het idee om het agrarische gebied in te richten als industrieel landbouwgebied waarin vrij groen geen plaats krijgt, is voor ons onaanvaardbaar.

Actieterreinen voor Natuurpunt

- beweging: Walk For Nature, Graan voor Gorzen;
- beleid: omvormen Europees landbouwbeleid van pijler 1 naar pijler 2, publiek geld voor publieke diensten, 2de generatie biobrandstoffen;
- beheer: akkerreservaten, een modelboerderij voor Natuurpunt;
- studie: monitoring akkervogels, soortbescherming (van grauwe gors tot grauwe kiekendief), aansturen vrijwilligers;
- educatie: 'streekidentiteit';
- partners: Regionale Landschappen, agrarische natuurverenigingen, cultuurhistorische verenigingen, Boomgaardenstichting, ruiterverenigingen, WBE's.

7. Werkvloer 4: de brede internationale context - robuuste ecosysteefuncties in duurzame groei

Thema's

Oplopende voedselprijzen, klimaatveranderingen en het verlies aan biodiversiteit in de wereld komen dagelijks in het nieuws. Toegeven aan een gevoel van onmacht is daarbij niet zo moeilijk. Om deze problemen op te lossen is een nooit geziene internationale samenwerking nodig, en daarenboven lijkt de crisis in het ene gebied alleen te kunnen worden opgelost als die in een ander gebied wordt vergroot. Door de stijgende welvaart stijgt het vleesverbruik in landen als China en India, wat leidt tot een grotere CO₂-uitstoot door de landbouw en het ontginnen van oerwouden. Pogingen om de klimaatcrisis te bedwingen met energie die niet afkomstig is van fossiele brandstoffen, leidt tot het afdammen van rivieren en het verlies van ecosystemen. Tegelijk stijgen de voedselprijzen door de verhoogde vraag naar granen voor bio-energie. De biodiversiteit behouden in natuurgebieden die in ruimte concurreren met grond voor voedsel- en energieproductie lijkt in de debatten door sommigen als een luxe te worden beschouwd die we ons niet meer kunnen permitteren.

Ook in Vlaanderen zullen we een duurzame weg moeten vinden om te voorzien in onze voedsel- en energiebehoeften terwijl we de biodiversiteit en natuurlijke systemen zoveel mogelijk in stand houden en versterken. We zijn dat goed rentmeesterschap ook verplicht aan de generaties die na ons komen: we willen, om het met de termen van de beurs te zeggen, toch niet de geschiedenis ingaan als de generatie die zich rijkelijk dividenden heeft uitgekeerd niet uit de duurzame opbrengst, maar uit het kapitaal zelf van deze planeet.

Als natuurbeweging zijn we zoals alle verantwoordelijke partners zoekend in deze materies; met wat verbeelding (en die hebben we nodig) zou een weg vooruit er als volgt kunnen uitzien.

De recente voedselcrisis is in grote mate te wijten aan veranderingen in de vraag: geleidelijk veranderende consumptiepatronen in China en India, een plotse stijging van de vraag door de biobrandstofprogramma's in Europa en VS en daarbovenop speculatie en paniekmaatregelen. We moeten zeer zeker een performante landbouw in Vlaanderen behouden, maar we kunnen ons vinden in de analyse van *The Economist*, dat een groot deel van het verhoogde voedselaanbod het best komt van de 450 miljoen kleine landbouwbedrijven in de ontwikkelende landen. Er zijn drie redenen om dat te verkiezen. Het vermindert de armoede (drie vierde van diegenen die leven van 1\$ per dag, leven op het platteland). Het milieu is ermee gebaat (de productiviteit verhogen op reeds gebruikte landbouwgrond is

milieuvriendelijker dan nieuw regenwoud aan te snijden). Ten slotte lijkt het bedrijfseconomisch eenvoudiger om de graanproductie in Afrika op te drijven van 2 ton/ha naar 4 dan in Europa van 8 ton/ha naar 10.

Het klimaat is zonder twijfel een van de dringendste internationale uitdagingen, onder meer omdat het een hefboom is die andere wereldproblemen, zoals armoede, migratie en andere versterkt. De oplossing van de klimaatcrisis lijkt te kunnen bestaan in een combinatie van maatregelen om energie te besparen en nieuwe duurzame energiebronnen (zonne-energie, wind en andere) te ontwikkelen. We zullen veel van onze processen en gewoontes moeten herdenken en groene technologie zal daarbij een uitermate belangrijke rol spelen. Ook bio-energie van de 2de generatie, mogelijk onder meer op basis van algen en plantenresten, zal daarbij een rol moeten spelen omdat de eerste generatie een efficiëntie heeft die ronduit ondermaats is.

We ontsnappen niet aan internationale samenwerking en er is nood aan een wereldwijde, duurzame, rechtvaardig verdeelde, economische groei.

Daarbij moeten ecosysteemfuncties duurzaam in die groei worden geïntegreerd. Economische groei in de wereld moet worden ingebed in een netwerk van ecosystemeservices. Deze ecosysteemfuncties worden robuuster naarmate de biodiversiteit hoger wordt en dat moet in die duurzame groei worden geïntegreerd.

Actieterreinen voor Natuurpunt

- beweging: internationale samenhang duurzame ontwikkeling, milieu en biodiversiteit, solidariteit Noord-Zuid, project Sumatra, Countdown 2010;
- beleid: omvormen Europees landbouwbeleid van pijler 1 naar pijler 2, klimaat in al zijn aspecten, bio-energie in functie van ruimtebeslag en biodiversiteit;
- beheer: internationaal netwerk terreinbeherende verenigingen;
- studie: watervogeltellingen en andere internationale studies, ooievaartracking tijdens trek;
- educatie: duurzame ontwikkeling;
- partners: de Noord-Zuid bewegingen, Birdlife, WWF, Greenpeace.

En hoe nu verder?

Natuur, als onderdeel van levenskwaliteit, milieu en duurzame groei, is overduidelijk een van de centrale thema's voor vele komende jaren en een van de grote internationale maatschappelijke uitdagingen. Zullen er lokaal conflicten zijn elke keer er een keuze moet worden gemaakt? Heel zeker. Hebben we een groot publiek achter ons? Nog veel zekerder, op voorwaarde dat we de zaken in het juiste perspectief formuleren en brede maatschappelijke belangen verdedigen. We zitten dus in het centrum van het politieke debat en de maatschappelijke discussie en niet in een of andere marginale hoek. Er wordt van ons in Vlaanderen expertise en 'beweging' in de ruimste zin van het woord verwacht voor het onafhankelijk sterk verdedigen van de ethische, sociale en economische waarden van natuur en het realiseren van vooruitgang op de vier werkvloeren.

Twee data zijn belangrijk om onze inspanningen nu te richten:

- de Vlaamse verkiezingen van 2009
- 2010 ('Countdown')